

Zarandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD

ABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Instituțiuni și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. E. CAMBER

„Ziua arborilor ... ziua pomilor”

de Ing. Gh. Minovici

Primăvara și-a făcut apariția și în cortegiul ei se apropie „ziua arborilor”, devenită în câțiva ani o tradiție pe întinsul țării noastre, după ce de mult timp era una în alte țări, mai cu seamă din centrul Europei.

Vă rog însă să credeți că titlul de mai sus nu reprezintă un pleonasm, nici voit, nici întâmplător; dânsul vrea să exprime numai dorința, ca ziua sădirii arborilor — zi de sărbătorire a primăverii și a muncii — să capete cât mai curând, pentru țara noastră un caracter mai utilitar, pe lângă acel ideal și simbolic, devenind o zi a pomilor.

Cine nu știe că cultivarea pomilor a format, din primele noastre începuturi de organizare civilizată, una din avuțiile noastre naționale? Dar câți își mai bat capul cu decrepitudinea ei actuală? Câteva frumoase pepiniere create din inițiativă particulară, și alte câteva ale statului, au aflat prea puțină atenție din partea marilor masse de proprietari de livezi, cari găesc, de sigur, că e mai comod să aștepte totul de la pronia cerească.

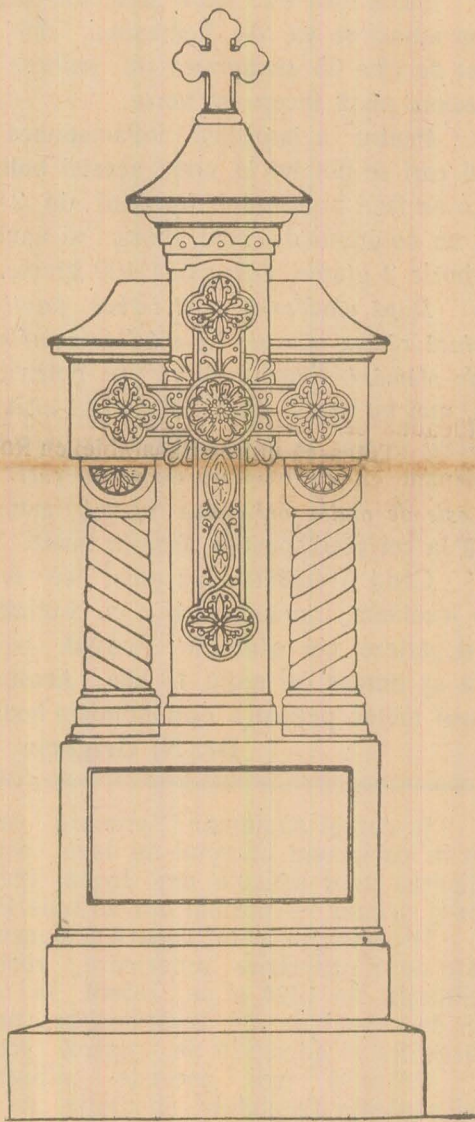
Dar pronia cerească nu e dispusă să ajute pe nimenea, care nu caută mai întâiu să se ajute singur. Livezile au fost lăsate aproape pretutindeni, neîngrijite, neîmprospătate, părăginate, și iată că acum asistăm la agonia lentă a culturilor de pruni, înădușiți de mușchiul parazitar, care s'a dezvoltat nestingherit de nimeni; după cum privim, revoltați, dar neputincioși, la desființarea livezilor de nuci, doborâți de însăși secura cultivatorului miop și neînțelegător. Cităm din multele, numai aceste două exemple, mai caracteristice pentru ținutul nostru, și pe care le poate observa fiecare, aproape zilnic, poate chiar în propria lui bătătură.

Nu voim să ne lamentăm: n'ar mai folosi la nimic; dar dacă răul consumat nu se mai poate schimba, se poate însă îndrepta; aceasta depinde numai de voința noastră.

„Ziua arborilor” este ocazia cea mai bine venită, pentru ca această voință de îndreptare să se manifesteze, devenind pilduitoare.

Ne amintim de un articol svâcnind de dragoste pentru arbori, plin de constatări crude, dar și de îndemnuri mângâietoare, publicat acum un an, în coloanele „Universului” de marele cărturar și educator al tineretului, care este profesorul I. Simionescu. Era scris tot cu prilejul „zilei arborilor”. Nu știm precis ce urmare practică va fi avut. Judecata pătrunzătoare, cât și simțirea vibrantă, cu care fusese scris, nu se poate însă să nu fi trezit ecou în sufle-

tele înțeleghătoare, ale factorilor de guvernământ, cât și a celor educatori, cu toate că articolul părea că se adresează numai tineretului și în special celui cercetășesc.

Clișeul reprezintă una din troițele ce se vor ridica — pe locurile istorice din Zarand cu ocazia comemorării rev. la 1784.

O reacțiune fericită a pornit, în ultimul timp, chiar dela Ministerul agriculturii, prin admirabilul „Apel către pomicultori”, — admirabil ca conținut, dar și ca formă înălțătoare — semnat de d. I. Manolescu-Strunga și lansat în toată țara, în ultimele zile ale lunii trecute. Dar acest prim pas, pentru a-și da roadele așteptate, trebuie susținut de toți câți formează intelectualitatea țării, cu mijloacele de care dispune fiecare. Prima îndatorire, ca și prima cinste, credem că revin dascălilor-educatori, cari au la îndemână mijloacele cele mai utile și generoase de propagandă și realizare: tineretul acestei țări. Iată de ce ne adresăm lor, în special, cu aceste modeste rânduri și ne îngăduim să le amintim despre „ziua arborilor” care se apropie, sugerându-le să o transforme în viitor, într'o „zi de sădire a pomilor roditori”, înțelegând că aceștia au dreptul să fie preferați înaintea oricăror altor plantații, ori unde condițiile locale le pot fi prielnice, ceie ce este prin excelență cazul, tocmai în ținutul nostru.

Bineînțeles această măsură, pentru a fi utilă nu trebuie să se mărginească la o singură zi pe an; ziua aceasta înseamnă doar prilejul cel mai potrivit, pentru a da semnalul de începere a unei noi campanii de muncă rodnică și constructivă, de o necesitate poruncitoare astăzi.

Ar fi păcat ca acest semnal pornit, anul acesta, de atât de sus și concretizat în termeni atât de aleși și mișcători, să nu găsească destul răsunset în conștiința celor indicați.

Noi sperăm însă contrarul.

Ridicarea troițelor pentru eroii neamului.

Iubiți muncitori mineri! Ați dat obolul vostru pentru ridicarea troițelor martirilor neamului: Horia, Cloșca și Crișan

Răspunzând apelului făcut de fruntașii intelectuali ai Zarandului, și-a arătat încă odată că știți să prețuiți jertfele străbunilor și părinților voștri, — cari și-au dat suprema jertfă, — pentru înfăptuirea ideii naționale: Reîntregirea Neamului.

Ați consfințit prin fapta voastră un act de pioasă amintire martirilor neamului nostru.

Cultul celor ce au murit, în această pământescă viață, pentru neam și patrie. Înaltă sufletele noastre în sfera cea înaltă a binelui pentru sacrificiu și umanitate unde un neam trebuie să trăiască ca să fie mare.

Hotărârea ce ați luat-o de a da ceva din munca voastră — mă face să întrevăd că urmașii — acelora ce stau în jnrul tronului dumnezeesc, unde i-a așezat moartea lor glorioasă pentru patrie, merg nu pe calea pierzării sau a rătăcirii, ei pe calea cea bună, desăvârșind ceace ei ne-au lăsat cu atâtea sacrificii.

Popor Zărandean!

Contribuiți la facerea troițelor, pentru a putea arăta acelaș crez neclintit, pentru marii eroi ai patriei care nu se pot uita niciodată.

Eroi ai neamului!

Dormiți în pace; poporul Zarandului este cu voi, uniți în cugete și în simțiri.

Vor ști să vă fie urmași vrednici.

Ing. Vasile Petrescu-Livadea.

Medicină populară

Despre pojar

Deoarece în mai toate satele din regiunea noastră — bântue, mai ales printre copii, pojarul, dăm mai jos după Dr. N. Grigoriu, medic, câteva noțiuni despre această boală spre a fi cunoscută și felul cum poate fi tratată.

„Această boală se arată prin apariția unor pete roșii pe corpul bolnavului; ea se arată mai cu seamă la copii și foarte rar la adulți.

Simptomele. Înainte de a eși petele pe corp, bolnavul este cuprins de o slăbiciune în tot corpul cu fiori de frig, căldură și durerie de cap. Ochii bolnavului sânt roșii, lăcrămează, și nu pot suferi lumina. Din nas se scurg neconținut mucosități și au dese strămutături. Bolnavii tușesc și au respirațiunea grea.

Prezența acestor trei semne ne face să ne gândim pe dată la pojar, căci nici o boală nu presintă de odată aceste trei semne.

La unii copii bolnavi de pojar și cari sunt însoțite uneori de accidente înspăimântătoare precum: delir și convulsii; de îndată însă ce apar petele pe corp, aceste accidente dispar.

După două sau trei zile se observă pe frunte, pe obraji, pe gât, pe piept, pe brațe, pe pânțele, apoi pe tot corpul o mulțime de mici pete roșii împrăștiate într'un mod neregulat, iar uneori unite în grupuri, având asemănarea cu mușcături de purice.

Câte odată copii se plâng de dureri de gât și sânt răgușiți. Dacă ne uităm în gâtul bolnavului vedem aceleași pete ca și pe corp însă mult mai roșii. Când pojarul a eșit complet peste tot corpul, toate simptomele se micșorează, slăbiciunea și durerile din tot corpul dispar.

Dacă boala își urmează regulat mersul ei, atunci cam în a patra zi după eșirea petelor pe corp, încep a se îngălbeni, apoi se cojesc și cad sub formă de solzi, iar bolnavul intră în starea așa numită de convalescență, adică starea în care începe a se pune pe picioare.

De multe ori se poate întâmpla că după ce a intrat în convalescență, bolnavul să rămâne cu o tusa ușoară sau răgușeală care să dureze mai mult timp; la acești bolnavi trebuie de luat seama, căci de multe ori la unii din ei, pojarul a fost pricina unor boli de piept foarte grave.

Tratamentul. Când un copil prezintă simptomele arătate mai sus, nu trebuie să întârziem nici un moment și să-i dăm ca beuturi următoarele ceaiuri enolinet și pectorale: de nalbă, toporași, flori de limba boului sau de soc, cu puțin zahăr sau miere, care ceaiuri se prepară în modul următor:

Se ia flori de toporași . . . 10 grame

Apă ferbinte 1 litru.

Se toarnă apă ferbinte peste flori, se lasă astupat 5 minute apoi se strecoară și se adaugă zahăr cât vrei să fie de dulce.

Tot în acest mod se prepară și celelalte ceaiuri de mai sus. Bolnavul trebuie să stea în pat într'o cameră întunecoasă, căci lumina îl supără la ochi. Va fi bine acoperit, însă nu prea din calea afară, căci o căldură prea mare ar pute să-i aducă sângele la cap și la piept și astfel se împiedice mersul regulat al boalei. Căldura în casă să fie potrivită și neschibătoare.

Durerile de cap se vor combate cu muștar aplicat la pulpe sau al coapse; pe frunte să nu se pue comprese reci, căci împiedică eșirea petelor; se va face unul sau două clistere sau cu sare sau cu miere.

Dacă tusa îndesește pe bolnav, se poate da câte o ceșcuță de ceaiu de mac seara sau dimineața. Ceaiul se prepară ca cel de toporași; sau se poate da dacă este la îndemână una lingură de sirop de *diacod*, sau 2—3 picături de *laudanum* într'un ceaiu oarecare.

Dacă eșirea petelor întârzie, atunci se fac pe tot corpul fricțiuni cu o cârpă uscată și se pune pe piept cataplasme de făină de in cu puțin muștar, în același timp se va da bolnavului ceaiu cald de flori de soc sau teiu, a cărora preparație s'a arătat mai sus.

Dacă tusa este mare și scoate cu greu flegma atunci se va da bolnavului câte un pachet de câte 25 centigrame de pulbere de *ipecacuana* până începe să verse.

Pentru a împiedica inflamațiunea de urechi cari se pot ivi în urma acestei boli, e bine a se face bolnavului fricțiuni de 2 ori pe zi cu soluțiuni de acid boric și anume: acid boric 2 grame, apă caldă 100 grame.

După vindecare, copilul trebuie ținut în casă încă câteva zile pentru a înlătura inflațiunile de plământ. Camera se va ține potrivit de caldă, mai cu seamă dacă bolnavii au tușit tare în timpul boalei, și dacă ne dau de bănuț că vor rămâne cu vre-o boală de piept, căci pojarul este de multe ori cauza ofticei, mai cu seamă la cei predispuși la această boală.

Când o epidemie de pojar se ivește într'o localitate, trebuie pe cât e cu putință să se îndepărteze cei sănătoși. Această izolare trebuie să dureze cel puțin 15 zile. Acesta e singurul mijloc pentru a opri întindere boalei.

Dr. N. Grigoriu

În cursul săptămânii viitoare va fi depus în parlament proiectul de lege pentru modificarea unor articole din legea învățământului primar — normal din 26 Iulie 1924.

Proiectul de acum repară neajunsurile cauzate de modificările anterioare, restabilind situația din 1924 și se referă la examenul de capacitate ale învățătorilor, numirile acestora și condițiile de control școlar.

Proiectul mai prevede înființarea »Casei sănătății Copilului«, instituție ce va avea menirea să îmbunătățească starea fizică a elevilor. La școlile normale se va înființa a 8-a clasă, care va fi destinată specializării.

Din punctul de vedere al planului arhitectonic, cele mai vechi din bisericile acestui grup au structură romană. (Streiu, Santa-Maria — Orlea, vechea biserică reformată din Deva, Ribîța, Crișcior).

Ele sânt longitudinale, cu o singură navă dreptunghiulară, împărțită în narțex, nava propriu zisă și altar. Acesta din urmă, mai jos decât nava, are formă circulară sau poligonală. Clopotnița, foarte înaltă, e așezată la Apus, deasupra intrării. Alte ori ea încorporează narțexul sau nava, formând structuri basilicale mai complicate, cum e cazul bisericii din Streiu — Sângiorgiu. În sfârșit un al treilea tip, unic, e biserică cu plan sârbesc, a mănăstirii de la Prislop.

Din punctul de vedere iconografic, studiul picturilor aflate în aceste biserici prezintă un interes mult mai mare decât al celor din bisericile bucovinene sau moldovenești. Mai întâiu, aici, picturile iconografice sânt mult mai numeroase. Apoi ele se raportează în cea mai mare parte la o epocă mai îndepărtată. În sfârșit ele prezintă mai multe tipuri. Unele ne conduc în Italia meridională și Orient; altele, din aceiași regiune, sânt rămășițe de vechi concepții foarte interesante.

Dl. Ministru al Industriei și Comerțului la Brad.

Duminică 25 Martie a. c., Dl. Ing. N. Teodorescu, ministrul Industriei și Comerțului a făcut o vizită la Brad.

Dl. ministru a sosit la Brad la orele 10 1/2, fiind însoțit de Dnii: Dr. Miocu prefectul Jud. Hunedoara, I. Vâlcu, senator de Hunedoara, și deputat Bârsan.

La Brad a fost salutat de reprezentanții partidului liberal, în frunte cu Dl. deputat Dr. Cornel Tisu, autorități, școli și de către conducătorii și funcționarii Soc. „Mica“.

Dintre cei ce-l așteptau am remarcat pe Dnii: Ioan Gigurtu, directorul general al Soc. „Mica“, Ing. Adolf Sieber, directorul tehnic al Soc. „Mica“, Ing. Valer Ambruș s. dir. Soc. „Mica“, Ing. Alfred Klein procuristul Soc. „Mica“, Dr. Cornel Tisu, deputat de Hunedoara, Ioan Bocăescu, primarul com. Brad, Ioan Ghișa președ. camerei de Comerț, D. Zapan, membru în consiliul județean, etc.

La sosire fanfara Soc. „Mica“ a cântat un marș de primire, iar Dnii: deputat Dr. Cornel Tisu și Ioan Bocăescu, primarul Bradului, i-au urat bun venit.

După primire Dl. ministru împreună cu însoțitorii D-sale și reprezentanții Soc. „Mica“ au mers la pretură.

Dela pretură au plecat la biserică, unde au asistat la serviciul religios, apoi au vizitat muzeul și amfiteatrul liceului Avram Iancu.

La pretură au stat de vorbă cu consilieri comunali, și cu delegațiile meseriașilor și muncitorilor de pe valea Crișului Alb.

La orele 12 au plecat la Gurabarza, vizitând gura minei dela Barza, și șteampurile Soc. „Mica“, după care a ținut o cuvântare de câteva minute.

Din cuvântarea ținută de Dl. ministru, în curtea șteampurilor am reținut: grație muncii pe care o depun conducătorii, funcționarii și muncitorii Soc. „Mica“, societatea prosperă, făcând ca să mărească producția de aur care însemnează o mare bogăție pentru țara noastră.

Dela Gurabarza s'au reîntors la Brad, unde s'a servit o gustare la pavilionul Soc. „Mica“. La ora 2 1/2 au plecat la Orăștie, fiind învitat de Dl. senator Vâlcu la masă.

M. Jianu.

„Reclama e sufletul comerțului“.

Dați o reclamă la ziarul nostru și observați rezultatul.

Studiul iconografic al prof. I. Ștefănescu, în România (Bisericile din Crișcior, Ribîța și alte tipice biserici ardeleni)

de: Gh. Minovici

(Continuare).

Bisericile din Hațeg sânt zidite în piatră și prezintă un tip arhitectural particular, care se poate raporta la vechile tradiții locale, pe de o parte, la stilul roman din veacul al XII-lea și al XIII-lea, de altă parte. Monumentele originale sânt rare, dar câteva sânt de o mare valoare artistică.

Pe lângă aceasta, acelea zidite din piatră sau cărămidă prezintă un interes considerabil și prin vechimea lor. Ele datează, în adevăr, din veacurile XIV și XV; câteva par să se ridice chiar până la secolul al XIII-lea. Acestea ocrotesc picturi de o mare importanță, fiind originale și executate la sfârșitul secolului al XIII-lea, în al XIV-lea și la începutul celui de al XV-lea.

Grupul format de bisericile de piatră din județul Hunedoarei e fără îndoială, cu mult cel mai important, căci el cuprinde monumentele cele mai vechi și cele originale.

Din punctul de vedere istoric în sfârșit, studiul picturilor din Transilvania nu-i mai puțin interesant. El ne informează asupra vieții și civilizației Românilor din această provincie, în epoca întemeierii principatelor Munteniei și Moldovei și chiar câtva timp mai înainte. El ne lămurește în același timp, asupra unor curente artistice, a căror evoluare o cunoaștem prea puțin, și în particular asupra repartiției influențelor romane, în opera artiștilor lombarzi cari au lucrat aici. (Aci e locul să spunem că nu posedăm însă nici un nume de artist pentru monumentele ardeleni din veacul al XIV-lea și al XV-lea). Căci, mai cu seamă pentru bisericile din Transilvania, se observă influențe străine, a căror sursă a fost Roma sau Italia meridională, Sicilia și câte odată, chiar Capadocia, dar numai din Italia meridională s'ar putea admite o influență directă, prin mijlocirea constructorilor lombarzi și a artiștilor folosiți la curtea regilor Ungariei, fapt pe care-l precizează în mod interesant și cercetătorul Ladislav Gal, în concluziile lucrării sale: »L'architecture religieuse en Hongrie«.

Și acum nu ne mai rămâne decât să exemplificăm cele expuse mai sus, prin câteva

Bogăția auriferă a României

(Continuare)

de: In. I. Petrescu-Livadea

6. Grupa minieră Roșia Montană din jud. Alba

Roșia Montană se numește sub Romani Alburnus Meior. Bogăția minelor, dezvoltarea vieții miniere și importanța documentelor vechi găsite (cele 25 table cerate) au așezat Roșia Montană în fruntea celorlalte grupe miniere Romane. Cele mai convingătoare urme ale exploatărilor se văd în masivul dela Roșia Montană. La început, Romanii, au exploatat aurul din nisipul râurilor, prin spălare. Mai târziu, din rocele subsolului, spărgând minereul aurifer. Romanii făceau galerii, zdrobind stâncile mari de piatră, servindu-se de foc și apă.

Minele Cetatea mare și Cetatea mică sunt o mărturie a galeriilor mari arhitectonice și cu arcuri boltite lucrate de Romani.

Vestitul scriitor grec Diodor, descrie astfel felul cum se zdrobia și măcina minereul scos de Romani din galeriile minelor: „băceți încă nedevolțaiți în vârstă sunt siliți să răcăie prin băi în săpăturile făcute în stâncă, să cu-leagă cu sârguință micile bucăți de piatră și să le aducă afară din baie. După aceștia, bărbați trecuți de 30 de ani, iau o anumită cantitate de bucățele, le sfărâmă cu ciocane de fer până ce piatra e redusă la mărimea boabelor de mazăre. Adusă în starea aceasta, femeile și bătrânii iau piatra și o duc la piuă (steam-puri). Pășesc apoi 2 sau 3 la sul (la fus) și învârtesc până ce au măcinat măsura primită și au făcut-o subțire, ca fălă de grâu. În fine oamenii pricepuți iau piatra măcinată spre a o supune ultimei operațiuni. O freacă anume pe o scândură lată, ceva înclinată, în timp ce varsă pe ea apă. Pământul se descompune în apă și plutește peste scândura plecată. Aurul însă, din cauza greutateii rămâne îndărât. Făcând aceasta de repetite ori, ei freacă aurul ușor cu mâinile, apoi apasă încetinel cu bureți (spongi), cari iau ceea ce este mai moale și tărănos, până ce, în fine, rămâne numai bucata de aur curată“.

Procedeu descris se întrebunțează și azi — la întreprinderile mici — cu simpla deosebire că fusul șteampurilor este învârtit de apă.

Interesant este felul cum sunt văzute minele dela Roșia de către învățatul sas Ackner: „Când cineva vizitează Roșia, trebuie să întrebe cu tot dreptul mai întâi de vestita Cetate. Ur-cându-se în sus spre ea, la privirea maselor scobite, călătorul se uimește și rămâne îngrozit. Ele sunt pe din afară și pe dinăuntru lucrate în cerc și în realitate se pot asemăna cu un amfiteatru dărăpănat sau mai bine încă cu un vulcan stins, al cărui crater înegrit privește spre cer. Cetatea mare și mică în limba română însemnează întăritură mare și mică. Acestor stânci li-se cuvine cu adevărat numele de întărituri, cu cât în cetatea mare, nu poate intra cineva decât printr'o singură deschizătură în partea despre miază-noapte, iar în Cetatea mică,

numai printr'o strămtă văgăună. Privirea de sus în jos, dacă cineva s'a urcat până la vârf, și interiorul, dacă cineva a pătruns înăuntru, sunt înfiorătoare. Toate simțurile celui ce a străbătut înăuntru, mai ales dacă aceasta o face pentru prima oară, sunt puse în mișcare. Ne face un simțământ de groază; vezi, ici pe băieșul îndrăzneț deasupra rupturilor periculoase cum se urcă de pe un sghiab pe altui, adesea pe scări nesolide, pe balcoane formate dincolo, sau pe urme de picior tăiate cu îngrijire și pe vârfuri de stâncă ce se ridică drept în sus ca și cum ar pluti în vânt, face găuri și cu străduință sparge cu dinamită sau lucrează cu lăstarul și cu ferul“.

Corpus Inscriptionum Latinarum — vestita colecție de inscripțiuni — ne deslușește că majoritatea muncitorilor-minieri din Roșia Montană și din Zlatna, au format-o coloniștii aduși din Albania și Dalmația, dar și Semiți din Syria ca: Greci, Folichieni și Comagenei.

7. Grupa minieră Baia de Arieș din jud. Turda

Rentabilitatea minelor, în această regiune, a fost slabă pe timpul Romanilor, ca și azi.

Obiecte Romane s'au găsit și aci.

Administrația minieră sub Romani, a fost exercitată la început de ofițerii legiunei a 13-a Gemină, cari îndeplineau lucrările de cancelarie, de control și chiar de tehnică.

După organizarea provinciei, s'au numit procuratori cu titlul de „procurator aurarium“ care trebuia să fie un specialist.

Cel mai de valoare procurator — primul organizator al exploatărilor miniere — a fost M. Ulpius Hermias, ale cărui rămășițe pământești au fost transportate la Roma din însăși ordinul împăratului Traian.

Apeductul dela Zlatna, a fost constituit sub guvernarea procuratorilor: Sempronius Urbanus și Macritius Macer.

Procuratorul Caius Aurelius Silvanus a fost avansat procurator general al provinciei, în care calitate conducea direcția superioară tehnică și administrativă, cu reședința la Apulum (adică Alba Iulia de azi) care era și pe atunci un oraș frumos și bogat.

În totat au guvernat 14 procuratori.

Revista Natura (Nr. 2 anul 1922) ne relatează că și Baia de Criș a avut un subprocurator ce se chema Avianus și care avea un venit anual de 60.000 sesterți cece făcea 12.000 Lei aur sau 480.000 Lei de azi.

În Abrud se pomenește deasemeni despre un subprocurator.

Arhivarul cancelariilor miniere se cheama „tabularius“.

„Librarieni“ erau funcționarii minieri ce se ocupau cu înregistrarea și contabilitatea. Casierul se numea „dispensator“.

Callistus, un rob al împăratului, a ocupat funcțiunea de casier.

Controlul spălătoriilor de aur și al muncitorilor din mine îl aveau așa numiți „leguli aurariorum“.

În tabla cerată Nr. 15, stă scris că la Roșia Montană și Zlatna, muncitorii minieri erau organizați în societăți cu caracter social, caritativ și religios. O asemenea organizație a fost la Brucla (între Teiuș și Aiud). Fiecare membru plătea o taxă de intrare de 100 sesterți (20 lei aur, sau 800 lei de azi). Cel nou înscris trebuia să aducă și o amphoră (un ulcior cu două toarte) plin cu vin bun. Urmașii unui membru răposat primea ca ajutor 300 de sesterți, din care 50 sesterți se împărțeau între cei ce participau la înmormântare.

În fruntea poliției civile, a coloniilor miniere, erau „Dumvirii“ un fel de magistrați ce îngrijeau de menținerea ordinii și salubrității publice.

Din cele enumerate se vede că străbunii noștri, Romanii, erau bine organizați.

Răposatul istoric Vasile Pârvan ne arată că Agatirșii și Dacii, se ocupau mai mult cu exploatarea aurului din suprafața filoanelor și din spălarea nisipurilor aurifere, în timp ce Romanii au fost aceia cari au atacat în adâncime filoanele.

Romanii, necunoscând pulberea, executau înaintarea în roca tare cu dalta; abatearea minereului se făcea cu ajutorul focului (roca încălzită și stropită cu apă rece se contracta și se rupea). Minereul câștigat se zdrobea cu ajutorul șteampurilor primitive. În timpul Romanilor se produceau și se trimiteau tezaurului dela Roma până la 5000 kg. aur brut, anual.

Această producție abundentă era rezultatul a doi factori importanți. Primul: Romanii, exploatau părțile foarte bogate în aur liber, ale zăcămintelor. Al doilea: sub stăpânirea Romei, proprietatea minieră aparținea statului, care executa lucrările cu câte 15—20.000 sclavi și prizonieri de războaie. Mâna de lucru era deci abundentă și f. efină. La înflorirea mineritului sub Romani a contribuit și geniul lor organizator.

Bogăția de aur ce se trimitea anual din Ardeal, la Roma, a uimit până și pe împăratul Marcus Iulius Phillipus, care a acordat dreptul Daciei — în semn de deosebită distincțiune — să înființeze la Apulum (Alba Iulia de azi) o monetărie a imperiului, care să bată monedă de aur. Această monetărie a funcționat 10 ani și a bătut 42 tipuri de monede.

Învățul Niebuchr, ne spune că și Columna lui Traian — mărețul monument de marmură, care așezat în cea mai frumoasă piață a Romei, care are o înălțime de 42 m. și 124 de tablouri cu 2000 figuri în relief — a fost ridicată tot din bogăția de aur adusă de Traian din Dacia.

(Va urma)

VĂ RUGĂM A ACHITA ABONAMENTUL

descrieri, extrase din însăși lucrarea d-lui prof. I. Ștefănescu, — lucrare care a format obiectul recenziei de față — a unora din monumentele religioase cele mai caracteristice, din finutul nostru, și în primul rând a celor din Crișcior și Ribia.

Biserica din Crișcior*)

Biserica din Crișcior e una din cele mai interesante. Din punct de vedere arhitectural deosebit la ea o navă lungăreață, lipsită de aripi laterale și de cupolă. Un turn-clopotniță formează portalul, ridicându-se deasupra intrării. Vechiul altar a fost dărâmat: biserica a fost lungită în partea din spre Răsărit și i s'a construit un nou altar. Această modificare a atras, în mod forțat, după sine distrugerea unei părți însemnate a decorației pictate. Din aceasta nu s'au păstrat, de fapt, decât câteva scene. Ele împodobesc pereții navei. Pictura datează de la origine; nici o retușare nu i s'a făcut vreodată. Acoperită însă cu var, în mai multe rânduri, ea a avut mult de suferit.

Mai multe scene sunt deteriorate prin găurile ce au fost făcute, cu scopul de a pro-

*) Ceia ce urmează este extras și tradus din lucrarea mai sus recenzată.

cura o adeziune pentru pătura de var. Umezeala a pătruns în substratul care suportă picturile. Acesta, compus din nisip, var și călți, a devenit foarte fărâmițos: se macină și cade. Culorile au pierdut strălucirea. Câteva figuri nu se mai văd. Dar ceia ce rămâne din decorația pictată, e totuși de mare interes. Ea e, în primul rând, datată în mod neîndoelnic prin portretul fondatorului, »jupânul Bălea«, care a trăit la sfârșitul veacului al XIV-lea și care e bine cunoscut prin mai multe mărturii. În afară de aceasta, ea e interesantă din punctul de vedere al iconografiei, după cum o vom vedea. Inegală în ce privește execuția, ea cuprinde o operă foarte frumoasă: portretul fondatorului, unul din cele mai bune ce-a produs arta religioasă din întreaga Românie. Aceste picturi în sfârșit, care datează din primele decenii ale veacului al XV-lea, umplu într'o măsură oarecare, un gol simțitor. Se știe, în adevăr, că noi nu posedăm, în restul României nici o pictură originală, care să dateze din această epocă.

Distribuția subiectelor în »navă«.

Păretele de la Vest, pe partea de sus, la Sud-Vest: Adormirea Maicei Domnului; în Centru: Spălarea picioarelor; la Nord-Vest:

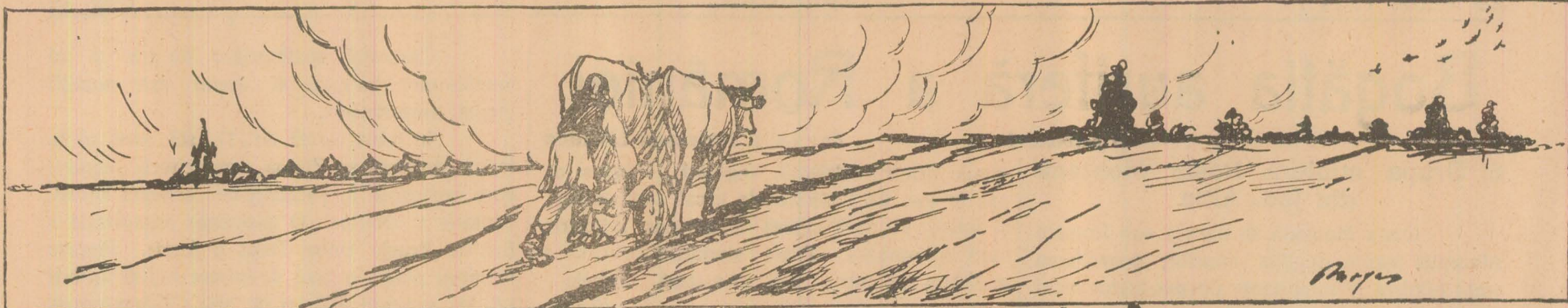
Cina cea de taină. Pe partea de jos a aceluiași părete: 1) Jupânul Belea (sau Bălea), soția sa și copilul lor oferind modelul bisericii (la stânga ușii); 2) Scenă alegorică (la dreapta ușii).

Păretele de la Nord, pe partea de jos: 1) Sf. Gheorghe omorând balaurul (în mijlocul păretilui); 2) Ducerea Crucii (la stânga celui dintâi); 3) Sfinte martire (Varvara și Caterina?) (în colțul din spre Nord-Vest).

Păretele de la Sud, pe partea de jos: 1) Trei sfinți militari (la dreapta ușii de la Miază-zi); 2) Portretele a doi donatori: »Ioan ctitor« și un necunoscut (colțul din spre Sud-Vest).

La exterior, pe zidul din spre Nord: fragmente din »Judecata de apoi« (grupul împăraților și al episcopilor separați prin despărțituri de nori); grădina raiului cu Fecioara și Tâlharul cel bun; sf. Petru la poarta raiului; gura iadului și personificarea Păcatului.

O primă observație se impune: Picturile nu mai formează un ansamblu, dar ele lasă să se ghicească unul. Scenele patimilor ocupau o zonă a păreților și se aflau deasupra sfinților militari și a sfinților martiri. »Minunile« nu se mai văd. Ele trebuie să fi împodobit a doua zonă.

— DE-ALE PLUGĂRIEI —

Camera de agricultură „Hunedoara”

Iubiți săteni. — Înălțarea sufletească cea mai mare pentru un om este atunci când vede că a dat viață unei ființe sau unei alte vieți. Noua ființă îi este dragă, este fala lui și de ea i-se leagă omului activitatea lui zilnică.

Omul numai atunci începe cu adevărat să trăiască, când a dat viață și altor ființe, răspunzând ordinului dat de creatorul său când la pus stăpân peste celelalte ființe.

Iubiți săteni, astăzi sărbătorim ziua sădirii pomilor, cea mai mare sărbătoare a naturii. Inchipuiți-vă ce înfățișare ar avea pământul nostru fără pomi și fără arbori. Ar fi o pustietate fără locuitorii. Ne-a lăsat Dumnezeu pădurea și pomii să-ne îngrijim de ei ca stăpâni ai naturii. În schimb noi ce facem? Tăiem pădurile și nici prin gând nu ne trece să-ne mai interesăm de dânsa, sădăm un pom și-l lășăm în voia Domnului.

Iubiți natura și iubiți creaturile voastre, căci nu este mai mare mulțumire decât, atunci când omul vede rodul muncii sale.

Însă numai simplul fapt că cineva a plantat un pom nu este de ajuns, ci omul trebuie să se îngrijească că pomul plantat să ajungă în teren în care viața lui este asigurată în bune condițiuni.

Pomul este o vietate care are trebuință ca orice altă ființă de aer și alimente ca să poată trăi și desvolta normal.

Deaceia nu este suficient numai să se planteze un pom ori unde și ori și cum.

Dragostea Dvastră față de pomi, cari azi dau existență la foarte multe familii este manifestată atunci când dați posibilitate pomului prin ostăneală să vă răspundească munca și sudoarea.

Întâi veți avea grijă ca pomul să fie așezat într-o groapă largă, casă nu se silească rădăcinile să-și croiască drum prin pământ înțelenit puternic, ci prin pământ afânat, și bun pe care Dvoastră îl luați dela suprafață ca să umpleți groapa. Pământul luat dela suprafață e mai bogat, e aerisit, și are multe micro-organisme (bacterii, animale foarte mici) cari îl ajută în alimentație.

După sădire pomul se tunde, i-se taie crengile, lăsându-le scurte la 3—4 ochi. Aceste este de lipsă fiindcă pomișorul are lipsă anul dintâi și al doilea să-și întărească rădăcina, și să se acomodeze la noul loc și nu poate nutri o coroană prea mare.

Se va controla să nu-l miște vântul și animale din loc, și i-se va pune ajutor o propătare.

Pomul are dușmani ca și oamenii. Dușmanii pomilor sunt mai ales păduchii, insecte (goanțele) și mușchii sau lichenele.

Acești dușmani se simt bine la răcoare și umezeală, deci vom avea grijă ca pomul să fie întotdeauna cu coroana curățită de crengile din lăuntru ca soarele să străbată peste tot. Curățăm mușchii cu o perie de sârmă și îi stropim.

Stropirea se face de 3—4 ori pe an, Odată iarna cu carbolineu sau următoarea zamă:

Se ferbe 50 litri apă, în apă fiartă se aruncă 2 kg. var nestins, iar peste el imediat 2 kg. de pucioasă (sulf.) Acest amestec se ferbe încet (vreo ½ oră) turnându-se apă rece decâteori vrea să iasă zeama din căldare până ce am turnat vreo 20—30 litri. Fierbem această zeamă până capătă culoare roșie ca sângele.

Din zeama astfel fiartă punem iarna la 12 litri și o mestecăm cu 100 litri apă, și stropim cu mașina.

Această zeamă arde mușchii, omoară ouăle de insecte și toate găngăniile. A doua stropire se face în timpul înfloritului. Se pune var stins separat (2 kg.) în soluție de sulf (2 kg.) peste acestea amestecate se pune 100 grame de otravă numită arsen (arseniata de

plumb). Cu aceasta zamă se omoară toate, omizile și păduchii de frunze.

A treia stropire — dacă este lipsă — se face tot cu această zamă, când fructele sunt cât alunele.

A patra stropire se face la sfârșitul lui Iulie, începutul lui August dacă sunt ploii. În acest timp se desvoaltă cupercile, cari cauzează putrezirea neagră a perelor, mereloz, (Monilia), acelor ce cauzează pătarea marelor (Fusicladium) și alte ciuperci (bureți) cari strică fața fructelor și le fac să putrezească de grabă.

Această ultimă stropire se face cu var (2 kg.) peatră vânăță (2 kg.) și sulf (2 kg.) la 100 litri apă, amestecate la rece.

Toate aceste stropiri nu costă mai mult de 8—10 lei la un pom, în schimb îl răsplătește înzecit cu fructe multe mari și curate.

Azi când fructele, și în special merele, perele, și prunele altoite (Ana Spăth, Bosnia, Ringlotele) se caută tot mai mult și cu prețuri bune, Vă atragem atenția asupra faptului, că un jugăr (cca 100 pomi) bine îngrijit dau venit de zece ori mai mare ca un jugăr de grâu.

Iubiți pomii și-i îngrijiiți ca să nu Vă bateți joc de bunătatea lui Dumnezeu, care ne-a hărăzit un pământ, la care numai munca noastră lipsește ca să poată să ne facă fericiți.

Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan

— Românii din Munții Abrudului —

(Continuare)

de: Const. Tisu

Căpitanii și scopul revoluției

Sufletul, și totodată primul căpitan al revoluției din anul 1784, a fost vrednicul iobag al Statului Vasilie Nicola Ursu, sau Horia. S'a născut la anul 1730 în comuna Albac. Numele său adevărat era Vasilie Nicola, iar numele de Ursu era un nume dat de părinții săi.

În munții Abrudului era obiceiul că, dacă vre-unui părinte îi muria un copil încă până ce era mic, la al doilea ca să nu moară, părinții nu-i mai ziceau pe numele de botez, ci Ursu, bazându-se pe faptul că Ursul e tare și sănătos.

Numele de Horia l-a primit dela munteni, din cauză că îi plăcea să cânte doine.

Horia a fost un om de o statură mijlocie, talia sveltă, părul castaniu, mustața roșietecă, nasul ascuțit, fața ovală, și umbra totdeauna drept. Purta suman negru cusut pe margini cu vinet, cisme, iar iarna umbra cu cojoc și căciulă neagră.

În tinerețele sale el a stat mai mult timp în comuna Ciucea lângă Cluj, la un unchiu al soției sale.

La anul 1779 primarul comunei sale natale, îl cheamă acasă cu scopul de a ține poporul din munți contra domeniului din Zlatna. Era un om deștept și îndrăzneț. Posedea și limba germană, din care cauză l-au și delegat muntenii, în mai multe rânduri — dupăcum am văzut mai înainte — spre a merge la Curtea imperială din Viena. În timpul acela de restricte se interesa foarte mult, de situația nenorociților săi frați iobagi, căutând a o îmbunătăți, prin multele sale intervenții dela înaltele deregătorii ale statului. Horia a știut scrie cu litere cirile, ceiace se dovedește prin faptul că, la prinderea sa, s'a aflat la el: condei, ereon, ciară roșie și un sigil al său propriu.

În ce privește starea sa materială, Horia a fost sărac.

A fost căsătorit, și pe soția sa o cheama Ilina, cu care a avut doi copii: Ioan și Luca.

Ioan în timpul revoluției, fiind de 19 ani, avea sub ordinele sale, o trupă întreagă de țărani deci era vicecăpitan.

Să relevăm, în al doilea rând, locul ocupat de »Spălarea picioarelor« și de »Cina cea de taină«, pictate la Vest, alături de »Adormirea Maicei Domnului«.

Scenele păretelui din spre Vest sunt bine conservate. Cafasul corului, construit de curând, permite să fie privite de aproape. Cina păstrează figura lui Christos, în stare foarte bună, precum și acelea a șase apostoli formând grupul cel mai apropiat de Mântuitor. Celelalte figuri au dispărut. Masa e rotundă sau în formă de sigma (asemănător cu o potcoavă. N Tr.) dar pare în patru colțuri din cauza unei greșeli de desen. Fața de masă atârna până la pământ și e împodobită cu broderii. Un potir e înaintea lui Crist. Un blid, în formă de vas cu picior, ceva mai departe, la mijloc, înaintea lui Iuda. Isus, șezând singur la dreapta scenei, ține pânea cu mâna stângă și binecuvântează cu dreapta, cu degetul gros, indexul și cel mijlociu întinse, celelalte două degete îndoite. Petru e lângă el, făcând — ca și ceilalți apostoli — un gest de întrebare și de nedumerire. Iuda, care ocupă locul al cincilea, întinde brațul și, aplecat peste masă, vâra mâna în blid. Scena amintește reprezentarea din manuscrisul lui

Paris Copte 13, cu deosebire că Iuda, care face acelaș gest, e așezat acolo cel din urmă. Ea poate fi alăturată de asemenea, la psaltirea lui Melisand, în care Iuda e al șaptelea conmesen și bagă mâna în blid; Petru șade lângă Mântuitor, dar Ioan se apleacă peste umărul lui Isus, ceia ce nu e cazul la Crișcior. Afară de aceasta acolo apar, în fund și figuri arhitectonice. Scenele de la Metropola și de la »Peribleptos« din Mistra înfățișează aceleași amănunte. Ținuta lui Ioan, aplecat asupra Mântuitorului, e caracteristică și ne îndepărtează de monumentul nostru (din Crișcior). Pictura din Brontochion se apropie mult mai mult de acesta din urmă, cu deosebire numai că masa acolo e dreptunghiulară și Christos e întors de trei sferturi către privitor.

Din Spălarea picioarelor, se mai păstrează, bine conservate, figurile lui Christos și a patru apostoli. Isus are trupul svelt, capul nobil e înconjurat de un nimb, brațele subțiri și mânele fine. El e îmbrăcat cu îngrijire și încins cu un șorț, care cade, ca o eșarfă peste brațul său drept, ținut întins. Ușor aplecat către Petru, el nu atinge picioarele lui. În fața gestului de refuz al acestuia,

mâna sa dreaptă cu indexul întins, dojenește pe Petru, în timp ce mâna stângă e îndreptată spre piciorul acestuia din urmă. Trei apostoli, îndărătul lui Petru, așezați pe pământ sau pe o bancă, se disting cu greutate. Ei au atitudini umilite și mirate. Unul dintre ei se silește să-și ascundă picioarele sub cutele mantalei sale. Iconografia acestei scene ne întoarce la originile artei helenistice, care a reprezentat ezitățile și opunerea lui Petru S'a arătat, în adevăr, că pe sarcofagiile din Galia și de la Roma „un gest discret lasă să se ghicească intenția lui Isus: cu brațele întinse ridică un sorț fixat de umeri. Petru, șezând la stânga, întinde ușor un picior spre basin. Dar nu îndrăznește; protestează...“ (G. Millet: „Iconographie de l'Evangile“). Scena de la Crișcior amintește psaltirea de la Pantocrator și psaltirea Chludov, în care Isus cu toate că mai puțin aplecat, face acelaș gest, și unde atitudinea lui Petru e asemănătoare. Vechimea compoziției e dovedită prin numărul mic al apostolilor. Se știe că la Daphni și la Saint-Luc nu sunt pictați decât doi. Apoi s'au reprezentat trei apostoli și numai cu începere din secolul al XIV-lea s'a înmulțit numărul lor.

(Va urma)

La anul 1786 Ioan a fost colonizat în Bănat — ținutul Panciovei — împreună cu soția sa.

Iar celălalt băiat a lui Horia, după revoluție a fost înrolat la armată, și după terminarea stagiului militar s'a așezat în Măierii Sibiului, unde s'a căsătorit cu o văduvă, cu numele Paraschiva, cu care a trăit până la moartea sa, întâmplată la anul 1839. Copii nu a avut, din care cauza el lasă prin testament, toată averea sa soției sale Paraschiva, deoarece „în patria sa în Albațul dela Arada nu are nici un frate și nici o soră”.

Al doilea conducător al revoluției și cel mai intim prieten a lui Horia a fost Ioan Cloșca, tot un iobag al statului. Născut în comuna Cărpiniș la anul 1749. Numele său adevărat este I. Oargă. Om inteligent, curajos, statură mică, îndesat, fața brunetă, părul castaniu închis, mustețele brune coștice.

Starea sa materială era mai bună ca a lui Horia. Era căsătorit. Pe soția sa o chema Marina, și avea o soră Achimia și un frate Toader.

Al treilea căpitan, și cel mai sever, era Gheorghe Crișan, iobag al statului din comuna Cărpiniș. Numele său adevărat era Giurgiu Marcu, născut la anul 1733 în comuna Vaca comitatul Zarandului (Capitancus nomine Krissan Györg ab origine ex comitato Zarandensi possessione Vaka). Numele Crișan l-a primit din cauză că era de pe valea Crișului-Alb.

Crișan era un om mândru, hotărât, dar foarte aspru ceiace s-a dovedit în timpul revoluției. În tinerețe a fost soldat în Reg. contelui Francisc Gyulai.

El încă a fost căsătorit, și avea un copil cu numele Ioan.

Afară de acești trei căpitani, la începutul revoluției, apare pe arenă un al patrulea căpitan, care era un om de o statură înaltă, îmbrăcat în uniformă militară, purta sabie, iar la brâu avea două pistoale. Insuși Horia în 8 și 9 Noembrie 1784 când a fost cu el în comuna Bucium, îl intitula „căpitan”, și unde acest căpitan da ordine poporului.

Din comuna Bucium Horia s-a dus cu el în comuna Musca unde acest căpitan, dispăre cu totul de pe arena revoluției.

Nobili unguri, ziceau la început, că acest căpitan anonim era un anume: Salis a cărui nume adevărat a fost Ignatie Cristian Herczog, și care era urmărit de împăratul, pentru că umbla prin sate ca să îndemne oamenii la emigrare, fiind tratat de autorități conform legilor marțiale.

După unii acest căpitan anonim ar fi fost un ofițer din armata austriacă, fapt care este mai mult probabil ca primul, mai ales, că și împăratul Iosif al II-lea nu putea aproba gestul nobilimii ungurești.

Ziua fixă pentru începerea revoluției nu era hotărâtă. Românii bazați pe conscrierea militară, voiau mai întâi să capete arme, și în primăvara anului 1785 într'o zi sau noapte, țărani din fiecare sat, să se rescoale, și să ucidă pe nobilii lor. În cazul aceasta ar fi fost un măcei îngrozitor, și s-ar fi împlinit prorocia lui Crișan, când pe la mijlocul lunii

Octombrie 1784 — a zis către baronul Antonio Iosica din Brănișca, că „se va scula un crai, care va începe războiul, și vor umbla oamenii în sânge până în glesne”.

Era însă greu de așteptat până în primăvara viitoare, din două puncte de vedere. Înainte de toate, pentru că să se poată începe revoluția în una și aceeași zi sau noapte, Horia trebuia să trimită curier din sat în sat, în care chip întreaga conspirație putea fi tradată, iar în doilea rând, era neliniștea lui Horia, care era urmărit de autorități, încă din anul 1782. — cu mandat de arestare. —

Aceste două motive îl siliră pe Horia să înceapă imediat revoluția, a cărei scop era atât politic cât și social.

Lupta care s'a dat în această revoluție, nu a fost lupta iobagului contra clasei libere, și nici nu era lupta proletarului contra avu-

tului, ci era lupta supusului contra cuceritorului. Poporul român simțea în internul său, că nu este născut pentru a fi iobag, ci este născut pentru o soartă mai bună, el doria domnia Transilvaniei, fiindcă știa că numai el este moștenitor legal, în fine el doria stăpânirea întregului element unguresc din Transilvania.

Iar în ce privește partea socială a revoluției, cererile țărănilor erau cuprinse în următoarele patru puncte.

1. Liberarea poporului român din iobăgie
2. Ștergerea nobilimii din Transilvania, egalitate în drepturi și sarcini.
3. Militarizarea poporului român.
4. Impărțirea pământurilor nobililor, între țărani, mai ales că ei știau că aceste au fost odată proprietatea lor.

(Va urma).

Dela Secțiile „Astrei”

Așezări nouă

Dela unire, în societatea românească s'a pornit o mare mișcare către o nouă așezare, și ea nici azi nu s'a isprăvit. Prin reforma agrară a ajuns multă lume săracă la pământ, iar vechii proprietari de moșii mari, au săracit. Dela acest fapt material, s'a pornit o schimbare în două direcțiuni: vechii bogătași și mai ales copiii lor, au fost siliți să caute alt mijloc de viață: au intrat în negoț și industrii, dar mai ales s'au pregătit la școli, să poată intra într'o slujbă. Noii împrietăriți au început să ducă o viață mai omenească, cu hrană mai bună, cu mai multe, cari așteaptă să fie împlinite. Mulți dintre ei și au trimis pe unii din copii la felurile școli din țară.

Nu toți cei rămași fără avere strămoșească, au putut lupta pe două fronturi: să-și lucreze și moșia ce le-a mai rămas, — cele 200 hectare sau jugăre, și să aibă și alte mijloace de trai. Unii dintre ei au rupt orice legături cu satul, vânzându-și pământul care le-a rămas neexpropriat, și s'au apucat de altă treabă. Unii au rămas și fără pământ și fără puțința să-și afle alt mijloc de trai, și să răzbească cu el.

Deasemenea cei împrietăriți n'au reușit cu toții, nici să-și facă o gospodărie cum se cade, nici să-și vadă copiii purtați la școli, în vreo slujbă, după care să poată trăi. E ușor de înțeles, că numai aceste două fapte noi, câtă frământare a pricinuit în societatea Românească, și că ea nici azi nu s'a potolit încă.

Dar mai sunt și alte fapte nouă după unire, care au împins pe români către alte feluri de viață.

Prin unirea provinciilor, cari au fost sub stăpânirea străină, cu România, s'au deschis porțile pentru tot felul de deregători, cari mai înainte erau ținute de străini. Adevărat că și azi, la 15 ani după unire, și în Basarabia, și în Bucovina, sunt încă mulți slujbași streini. Noi n'am alungat pe cei ce au voit să slujească Statul român, și potrivit

numărul minorităților, se numesc și acum slujbași de altă limbă. — Totuși multe locuri au trebuit să fie umplute cu Români.

Așa s'a pus temelia și în nouele provincii, unei clase de funcționari români, cum aveam în vechiul regat. În provincii o clasă nouă, care nu are încă o așezare, o tradiție, și care este în necurmată frământare, pentru a-și găsi felul nou de trai.

În slujbele mici, mai ales — la C.F.R. poliție poștă, etc. — au intrat elemente „fără-nești” cari până acum nu-s nici domni, cum ar vrea să fie, nici țărani. Va trebui să mai treacă vreme până când un astfel de mic slujbaș să știe cât se poate întinde, cum să trăiască potrivit cu noua lui situație, așa cum știe țăranul rămas la coarnele plugului.

Dela unire, prin democrație și votul universal s'a dat dat iarăși puțința, ca oricare cetățean să poată ajunge în locurile cele mai de frunte: în sat, în oraș, la județ sau în Stat. Și chiar ajung mulți cari n'au visat și cari nu se știu purta cumsecade în nouă situație ținută mai de mult numai de cei mai luminați, din neam mai mare. Și aici iar vor trece ani, până se va obișnui lumea cu scaunele pe care șed. Și de aceea să nu ne mirăm, că e încă atâta nerânduială și harababură la noi. — E lume nouă — Așa a fost și în alte țări.

ION AGÂRBICEANU

ANUNȚ!

De sfintele sărbători ale Paștilor,
brutăria
MAYER

vinde cu prețuri reduse

la comandă, orice fel de cozonaci.

Calitatea primă
garantată.

Cu stimă
Brutăria MAYER

Gara Zabitui 1 Februarie 1920.

Suntem aci, Legiunea întregă. În gara Zima s'a subscris armistițiul între noi și sovietici în ziua de 7 Febr. Vom sta aci probabil vreo zece zile, până când se scot atâția cărbuni din minele dela Ceremhovo — de câți avem lipsă până în Siberia Estică. În mină lucrează acum Cehii și Românii. Rușii țin adunări și produc... — discursuri ca și anii trecuți.

Rușii ne-au părăsit și trenurile. Azi aliați avem toți personalul propriu de trenuri. La formarea acestui personal pentru cele 10 trenuri ce avem ne-au ajutat 2 ingineri ruși dela serviciul de întreținere a căilor fierate, cari nevoind să rămână la sovietici și-au părăsit locurile și cu noi din Taișet.

Gara Polovina 20 Februarie 1920

Am sosit aci ieri și plecăm azi mai departe. De aci până în gara Baicol — lângă lacul cu acelaș nume — vor fi Cehii în arier-

Insemnări din pribegie

(Continuare)

Când am sosit în gară împreună, cu parlamentarii sovietici, am aflat acolo și pe reprezentantul „armatei” Cehe—Hub. După prezentări au început tratativele pentru încheierea armistițiului. Din partea noastră a tratat Comandantul Legiunii. Tratativele au decurs în vagonul-cancelarie al nostru. Am asistat și noi — firește ca ascultători. Actul conține 14 puncte. Principalele sunt: Sovieticii nu vor mai ataca trupele aliate, ci vor rămâne totdeauna la depărtare de 12 ore cu trenul în urma noastră. După posibilități ne vor da și ajutor ca să-ne putem evacua spre Est. Acest ajutor se referă la combustibil de care cam ducem lipsă. Insa acest ajutor e iluzoriu, deoarece sovieticii duc și mai mare lipsă de combustibil decât noi.

Noi, aliații, ne obligăm a nu mai ruina găurile, utilajul de cale ferată, în vom mai mina podurile și după sosirea în Vladivostok

vom preda reprezentantului sovietic locomotivele și trenurile, dacă Japonezii, cari stăpânesc actualmente acolo, vor admite prezența acolo a reprezentantului sovietic — lucru de care sovieticii nu se îndoesc. Un reprezentant al Sovietelor va fi totdeauna în ultimul tren al ariergardei aliate și un reprezentant al nostru în primul tren sovietic.

Cehii se obligă a preda sovieticilor „rezerva de aur al statului rus” care ajunsese în mâinile lor cu ocazia ocupării Kazanului. Celelalte puncte sunt de mai puțină importanță. Iată deci că puterea bravă a Românilor la Șeragul și ruinarea căii fierate silesc pe Sovietici să încheie armistițiul. După parafarea actului a urmat cina în acelaș vagon care e și popota noastră a celor dela statul major. În timpul cinei aduseră sovieticii vorba despre curajul și dărzenia cu care a luptat la Șeragul „Divizia sălbatecă”. Subscrierea actului de armistițiu se va face mâine în gara Zima — unde noi vom pleca peste 1 oară.

Dumineca Florilor

Apropiindu-se Mântuitorul de Ierusalim a venit la muntele Măslinilor și trimițând pe doi din ucenicii săi le-a zis: „Mergeți în satul care este înaintea voastră și acolo veți găsi o asină legată și mânzul ei; deslegați-o și o aduceți la mine, și dacă vă va opri cineva de a face aceasta, atunci spuneți-i că Domnului îi trebuiește și numai de cât el va lăsa s'o luați.

Toate acestea s'au întâmplat ca să se împlinească proorocia ce zice: „Iată împăratul vine la tine, blând și șezând pe asină și pe mânz, fiul celei de sub jug“.

Și mergând ucenicii în satul arătat au făcut după cum le-au poruncit lor Isus: au adus asina cu mânzul și au întins d'asupra-le hainele lor, iar Isus a șezut peste dânsule; unii așterneau pe cale vestmintele lor, iar alții tăind ramuri din copaci le aruncau pe calea pe care avea să treacă Mântuitorul. Atunci mulțimea de popor care mergea înaintea și în urma lui striga zicând: „Osana! fiul lui David, bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului, osana întru cei de sus“.

Isus, văzând Ierusalimul și știind ce are să se întâmple mai în urmă cu această cetate, a început să plângă zicând: „N'ai priceput și tu (Ierusalime) în această zi a ta cele ce-ți sînt spre pace! Iată acum, s'a ascuns de la ochii tăi; vor veni zile grele asupra ta și vrăjmașii tăi vor face șanț împrejurul tău și înconjurându-te te vor bate de toate părțile, te vor face asemenea cu pământul împreună cu fiii tăi; nu vor lăsa din tine piatră pe piatră, pentrucă n'ai cunoscut vremea cercetării tale“.

După această Isus intrând în templu a scos afară pe toți cei ce vindeau și cumpărau într'insul, zicându-le: „Scris este, casa mea casă de rugăciuni este, iar voi ați făcut-o peștera tâlharilor“.

În amintirea acestor fapte petrecute în viața Mântuitorului se serbează până astăzi de creștini Dumineca Florilor, pentrucă cu flori a fost întâmpinat când a intrat în Ierusalim. (Alb)

Posturile vacante

(Inv. primar Hunedoara)

Rurale: Almașul Mic 1. băeți, Alun 1 băeți, Aurel Vlaicu 1 fete, Băcăinți 2, 1 b., 1 f., Balomir 1 b., Banpotoc 1 f., Barul Mare 1 b., Bejan Târnavița 1 b., Blăjeni Obârșă 1 b., Boholt 1 b., Boița-Hațeg 1 b., Bretea Română 1 b., Buceș 1 b., Bucova 1 b., Bulzeșii de sus 1 b., Căinelul inf. 1 b., Cerbăl 1 c., Cerna Cinciș 1 f., 1 b., Coseși 1 b., Criștior 1 b., Cristur 1 f., Căbești 1 b., Curpeni-Hațeg 1 b., Dealul Mare 1 b., Dumesti 1 b., Fizașbăgara 1 b., Fornădia 1 f., Făgețel 1 b., Gura Sada 1 b., Holdea 1 b., Juncul de sus 1 f., Lăpugiu de sus 1 b., Lingina 1 b., Livadia de câmp 1 b., Ludești 1 b., Lunca Cernii de Jos 1 f., Lunca Cernii de Sus 1 b., Luncani 1 f., Luncșoara 1 b., Luncoiul de Sus 1 f., Măceu 1 f., Mada Mărtinești 1 b., Mîhăești 1 b., Mihăileni 1 b., Nandru b., Nucșoara 1 b., Ohaba Sibiel 1 b., Orăștioara de Jos 1 f., Orăștioara de Sus 1 f., Ostrov U. f., Panc 1 b., Petrila No. 2 1 f., Petros 1 b., Râu de Mori 1 f., Rechitova 1 b., Ruda-Brad 1 b., Runcul Mare 1. u., Păroasa 1 b., Șesuri 1 f., Stănița de jos 1 b., Strâmba 1 b., Tărățel 1 f., Târnavă de Criș 1 b., Târnavița 1 b., Tomnatec 1 f., Trestia 1 b., Crișan 1 fete, Vadul Dobrii 1 b., Valea Brad 1 b., Valea Lungă 1 b., Valea Mare 1 b., Valdeiu 1 b., Vălișoara 1 f., Vișca 1 b., 1 f., Zdrapți 1 f.

Urbane: Deva-Colonie 1 b., Orăștie 1 b., Petroșeni-Malea 1 b., Sântohalm 1 f. La grădini Dobra 1, Vinerea 1, Deva Centru 1, Petroșani No. 1, 1 (conducătoare).

Cererile pentru transferare în posturile alci arătate) sau în altele ce ar deveni vacante prin transferările altora, se vor înainta serviciilor locale de inv. pâuă la 1 Aprilie 1934.

1) Datele sunt extrase din M. O. No. 64 p. II din 17 Martie 1934.

Exploatarea agricolă — silvică a Soc. „Mica“ — va face Duminecă, după terminarea serviciului divin, în comunele: Crișcior și Tărățel, o demonstrație de plantare a pomilor fructiferi.

— Cei ce au făcut groapele după indicațiile date de Soc. „Mica“ și au fost controlate, să treacă pe la grădinarul societății pentru a ridica pomii.

gargă. Ne-a sosit vestea că Cehii au predat pe Kolceak sovieticilor. Fapta aceasta a aliaților noștri ne-a indignat, deși noi cu Kolceak nu avusesem nici o legătură. În adevăr el își încredințase lor soarta de bună voe, cu toate că ar fi putut merge și el cu frânturile de oaste ce trec acum prin regiunea Irkutsk.

Gara Baical 22 Februarie 1920.

Am sosit aci. Trecerea prin gara Irkutsk s'a făcut noaptea așa că nu am mai văzut acest oraș despre care ducem destule amintiri din iarna lui 1918. Am trecut intenționat noaptea pentru a nu atrage manifestării ostile ale elementelor bolșevice din oraș, cari elemente nu ne au la inimă.

Azi au ajuns aci resturile trupelor lui Kolceak între cari și acel brav regiment de pe Amur, care la Alzamai a cauzat foarte mari pierderi partizanilor bolșevici. Dacă Kolceak nu ar fi comis imprudența de a se preda Cehilor, ci ar fi mers cu acest Regt. credicios lui, ar mai trăi și ar fi definitiv

Unirea Basarabiei

În 27 Martie c. se împlinesc șaptesprezece ani din când Basarebia — în marea adunare din 1918. — a hotărât pentru totdeauna unirea ei cu patria mamă, adică cu România.

Actul Unirii votat de Sfatul Țării la 27 Martie st. v. 1918 spune:

„În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară republica democratică moldovenească Basarabia, în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul Moldovei, în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa România.

Trăească unirea Basarabiei cu România, de-a pururi și totdeauna! Președintele Sfatului Țării: Ion Inculeț. Vice președinte Pan. Halippa. Secretarul Sfatului Țării I. Buzdingan.

Stiri Sportive

Se aduce la cunoștința onor. public că, adunarea generală ordinară a Clubului Sportiv »MICA«, nu sa putut ține la data de 25 l. c. nefiind prezenți numărul de membrii prevăzută de statute; din care cauză s'a amânat pe ziua de 15 Aprilie a. c., când se va ține, cu ori cât ar fi numărul membrilor prezenți, în același loc, cu aceeași ordine de zi și la ora care se va comunica ulterior.

Duminecă 1 Aprilie a. c. C. S. »Mica« va susține primul său match public din acest sezon, echipa cu care va juca încă nu se știe precis.

România — Cehoslovacia 2—2 (1—1)

Duminecă 25 l. c. echipa națională de fotbal, a jucat cu echipa Cehoslovaciei, la Pardubice pentru cupa Europei centrale a amatorilor; care în urma rezultatului de mai sus, revine echipei române.

P. G.

Știri din Zarand

— **Sinucidere:** Cu destulă părere de rău aflăm că tânărul Munteanu Ludovic, originar din Crișcior, elev în ultimul an al școlii sup. de Comerț din Arad, și-a pus capăt zilelor cu un gioante de revolver tras în tâmplă în seara zilei de 23 Martie a. c.

Sinucigașul a fost găsit mort seara la orele 7¹⁵ de către colegii lui, în dormitorul casei învățătorilor pi Arad, unde locuia.

Cauza punerii în aplicare a gestului funest, ar fi o dragoste nenorocită cu o femeie al cărei nume e necunoscut, deoarece sinucigașul nu a lăsat nici-o scrisoare.

Prin moartea lui, părinții au pierdut un real sprijin la bătrânețe iar profesorii lui un elev dintre cei mai silitori.

— **Furt.** În seara zilei de 21 crt. pela orele 2 noaptea, hoții sau introdus pe fereastră în locuința Dluu ing. Adolf Sieber, directorul Soc. »Mica«, furându-i după birou 5000 lei și 5 monede antice.

Tot în aceeași noapte, hoții au intrat și în camerele dela etaj al biroului central al Soc. »Mica«, unde au spart sertarele.

Se crede că hoții au urmărit să fure acte și hărți de valoare ale Soc. deoarece cu ei au luat toate cheile găsite în sertare.

Au fost arestați telefonistul, paznicul de noapte și mai multe persoane suspecte.

Până în prezent hoții n'au fost descoperiți.

— **Inspecții Vineri în 23 Martie a. c.** Dl. inspector gen. Petrescu a inspectat școala din Băița, iar Dl. Micu sub. revizor de control școala primară din Ormindea.

Muncitorii mineri cari au contribuit cu obolul lor la ridicarea troițelor

Adam Gligor	30.—
Adam Ioan	"
" Petru	"
Adămuț Crăciun	"
" Gheorghe	"
" " I. Avram	"
" Nicolae I. Ivan	"
" " Nicolae	"
" " Tovie	"
Adaș Andrei	"
" Ioachim	"
Almașan Avram	"
" Gheorghe	"
" Ilie	"
" Ioan	"
" Maria	"
" Nicolae	"
" " I. Solomon	"
" " I. Moise	"
Almaș Ioșif	"
Antal Loghin	"
Avram Anghel	"
Almașan Petru	"
" Nicolae	"
Balta Nicolae	"
Banciu Filip	"
Banciu Ioan	"
" Lazăr	"
" Petru	"
Bangai Ioșif	"
Barb Aftimon	"
Bedeia Sabin	"
" Nicolae	"
Belei Gheorghe	"
Benea Andrei	"
Betega Carol	"
Bexa Alexandru	"
" Nicolae	"
" Petru	"

(Va urma)

scăpat de bolșevici. Kolceakiștii trec Baicalul pe gheață așa că la noapte vor ajunge la Misovaia în Siberia estică unde bolșevicii sunt pușini. Generalul Kapel unul dintre cei ce au fost primiți în trenurile Legiunii — a decedat de exantematic. Această boală teribilă a contractat-o și unul din medicii noștri ce trata pe Ruși și e în pericol acum.

Acți ne simțim mult mai bine. Suntem trecuți de marele centru bolșevic, care e Irkutsk-ul și începem a spera că va veni o vreme când vom părăsi aceste melaguri și... Poate vom vedea și noi țara noastră dragă, cu ajutorul lui D-zeu.

La câteva sute de pași de aci își ia originea — isvorând din Baical — acel mînănat rău — de care am mai scris — numit Augara sau Tunguska inferioară. Lacul Baical e foarte lung cca 600 Km. și lat pe alocuri abia de 60 Km. Are apa limpede și plăcută. Pe aici toți beau apă dintr'insul. Căpitanul cazac Piserev spune că nu-i cunoaște afunzime. Regiunea e pușin locuită. Înspre Nord

mari înălțimi stîncoase se precipită în undele lacului. Spre sud sunt altele înălțimi mai mici și mai pușin abrupte. Înainte vreme se făcea aici trecerea trenurilor cu vaporul peste lac și iarna se întindea șinele pe gheață. S'a întâmplat însă pe timpul războiului ruso-japonez de s'a rupt gheața și un tren cu tot ce avea pe el s'a dus la fund De atunci s'a construit linia fierată care înconjură partea sudică a lacului trecând prin 39 tunele. Gara cea mai mare e Sliudeanka, în acest sector. Dela Sliudeanka nu e tocmai departe orașul de graniță spre Mongolia—Troïtko—Savsk.

Gara Gliudianka 15 Martie 1920.

Dela gara Baikal mai departe suntem iar noi ariergardă. Vom sta aci până se vor scurge încet, încet nesfârșitele trenuri ale Cehilor. Incepe a luci soarele mai cald și pornește apa de zăpadă. Peste o lună va fi și aici primăvară.

Ioan Fodor

(Va urma).